

УДК: 371.3/ 378.147.11

ОКУТУУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫНЫН БИРИ КАТАРЫ УЧУРДАГЫ ДИСТАНТТЫК БИЛИМ БЕРҮҮ ФОРМАСЫ

АБДЫЛДАЕВ О.Т.

Дистанционное образование как один из форм технологий обучения

Distance education is one of the from of training technology

O.T. Abdyldaev

Макалада дистанттык билим берүүдө инновациялык технологияларды пайдалануу адаттагы окутуу технологиясына өзүнүн заманбап таасирин тийгизип өнүгүүгө жаңы талаптарды коёру белгиленген. Маалымат менен камсыз болууда жана аны иштетүүдө угуучулар, студенттер жана окутуучулардын өз ара жасаган ишмердүүлүктөрү талапка ылайык өзгөрүүнө көңүл бурулган.

В статье показано, что применение в дистанционном обучении инновационной технологии дает свои влияния на современным технологиям образования и предоставляет новые требования к ее развитию. С обеспечением информацией и при ее разработке между слушателями, студентами и педагогами по требованию времени изменяется деятельность образования.

The article describes the usage of innovative technology of teaching in distance education and its influence to modern technology of education. It also gives the new requirements to the development of distance education. The activity of education changes because of providing the students the information and elaborations between the students and teachers on requirements of the time.

Дистанттык таанып билүү жараяны – билим алуунун өзгөчө бир жаңы формасы катары айырмаланып, технологиянын акыркы жетишкендиктери Интернет тармактарын жана телекоммуникация каражаттарын пайдаланып, окутулуучу дисциплиналарды системалык түрдө жана максатка ылайык үзгүлтүксүз өздөштүрүп билим алууга мүмкүнчүлүк түзүлөт. Дистанттык окутууда педагог окуу усулдук көрсөтмөлөрдү, электрондук окутуу методикалык комплекстерди, аудио жана видео кассеттерди, компьютердик программаларды иштеп чыгып, колдонуунун негизинде гана дистанттык билим берүүгө даярдыгы калыптанат [1].

Окутуунун дистанттык формасы билим берүүнү массага таратууга мүмкүнчүлүк берип, окуу курстарынын адаттагы формаларына салыштырмалуу ар тараптуу жеткиликтүү кылууга мүмкүнчүлүгү бар. Дистанттык окутуунун коомчулукка кеңири таралышы мүмкүн, качан талапка ылайык техникалык жетишкендиктер жана телекоммуникациялык каналдар жеткиликтүү пайдаланылса [2].

Окутуунун методу-окуучуларды билгичтикке, ишмердүүлүккө, көндүмдөргө ээ кылуу, алардын акыл күчтөрүн өстүрүү, дүйнөгө болгон илимий көз караштарын калыптандыруу максатында окутуучу менен окуучунун биргелешип иштөө жолдору. Дистанттык окутуу буга көмөкчү катары ар тараптуу билим алууга шарт түзө алат.

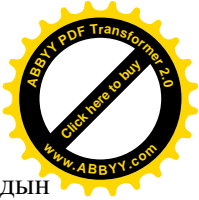
Билим берүү контекстинде телекоммуникациялык каражаттарды, Интернет технологиясын пайдалануунун негизги идеясынын классификациясы төмөнкүлөр:

1. Билдирүүлөрдүн персоналдык алмашуусу;

1.1. Эркин кат алмашуу (электрондук почта аркылуу студенттердин тайпасы менен эркин темада алмашуулар).

1.2. Глобалдык класс (бир эле теманы студенттердин тайпасы арасында баарлашууда электрондук почта аркылуу алмашуу).

1.3. Электрондук жолугушуу (угуучулардын тайпасы арасындагы электрондук почта аркылуу алмашуу реалдык убакытта баарлашууну кошумчалйт).

1.4. Электрондук окутуу (ар түрдүү профилдеги адистер студенттер үчүн окутуучулардын кызматын аткарат, калоочулар интерактивдик режимде атайын темалар менен тааныша алат).

1.5. Ролдук оюндар (катышуучулар бири-бири менен, кандайдыр бир ролду ойноп баарлашат).

2. Маалыматты камсыз кылуу;

2.1. Маалыматтык алмашуу (бардык дүйнөдөгү угуучулар жана окутуучулар: элдик үрп-адаттарды, жаргондук сөздөрдү, тамашаларды, макал-ылакаптарды, элдик жомокторду ж.б. жыйноо жана чогултуу).

2.2. Электрондук публикациялар (жалпы эмгектин публикациясы, газета, альманах же адабияттык журнал).

2.3. Берилгендердин базасын түзүү (маалыматтык чогултуу гана эмес ж.б. окуучулар окуу үчүн колдоно алышат).

2.4. Телекоммуникациялык экскурсиялар (комментариясы жок).

2.5. Учурдагы берилгендерди талдоо, анын ичинде жыйынтыктар (обзор) (долбоорлордун жөнөкөй типтери, студенттердин жыйынтыктарды электрондук даярдоосу). Берилгендерди чогултуу, кортундуларды талдоо жана ал тууралуу отчетту өзү даярдоо.

3. Көйгөйлүү маселелерди бирдикте чечүү;

3.1. Маалыматты издөө (окуган тайпалардын арасындагы конкурс).

3.2. Электрондук сочинение (бул долбоорго профессионал жазуучулар тартылат, алар өзүлөрүнүн сындоо конструктивдүү белгилөөнү берет, устаттык жашуруун сырлары менен бөлүшөт, жараткан чыгармаларынан жыйынтык чыгарышат).

3.3. Моделдештирүү (бир эле объект моделдештирүүдө ар кайсы региондордо ар кандай ролдо).

3.4. Социалдык долбоорлор (коомдук ишмердүүлүккө керектүү, пайдалуу долбоорлорду түзүү региондор менен бирдикте иш алып баруу).

Демек, коомдун өнүгүшүндө коммуникациялык факторлор негизги ролго ээ (телекоммуникация каражаттары адамдардын арасында байланышууда жаңы мүмкүнчүлүктөрдү ачты): билим алуунун сапатын жогорулатууга көмөк көрсөтөт; маалымат мейкиндигинин ар тараптан ачыктыгы [7].

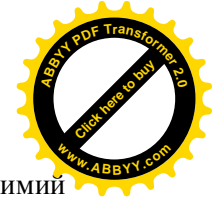
Белгилүү, дидактика-окутуу жана билим берүүнүн мыйзам ченемдүүлүктөрүн теориялык негизде изилдөөчү илим. Окутууда окуучулар жана студенттер системалык түрдө илимий билим, ык, усул, машыгууларга белгилүү бекем ыраттуулук менен ээ болуусун талап кылат [3].

Ушундан улам студенттерди, окуучуларды окутууда педагогдон көп жылдык тажрыйбаны, методикалык камсыздыкты жана жоопкерчиликти талап кылат. Окутуунун бардык этаптарында интеллектуалдык потенциалын жогорулатууга, активдүүлүккө үйрөтүү өз алдынча ишмердүүлүгүн, билгичтигин жана көндүмдөрүн арттыруу маселелерине көңүл буруу өтө зарылчылыкта турат [4].

Аң-сезимдүүлүк менен өздөштүрүлгөн билим, усул, ык, билгичтикти, көндүмдөрдү жана ишмердүүлүктүн маанисин толук жана туура түшүнүүнү талап кылат, мында түшүнүк инсандын терең ишенимине айланат.

А.В. Хуторский электрондук окуу куралынын ар бир бөлүнгөн блогунун мазмуну тууралуу кеңири берген [5]:

- «Бөлүгү же тема фундаменталдуу билим берүү долбоорунун тегерегинде топтолгон окуу материалынын мазмуну;

- берилген тема ар кандай типтеги жана коюлган көйгөйлүү түйүндөрүнүн көптүгү: илимий чечимдер жана чечилбеген көйгөйлөр, окуу, уюштуруучу, техникалык ж.б.;
- окуучулар үчүн ар түрдүү типтеги тапшырмалар жана көнүгүлөр;
- бөлүктү үйрөнүүдө ишке ашырылуучу суроолордун тегерегинде алып баруучу;
- сабактын программасын бөлүк боюнча индивидуалдык түзүүчүлөр;
- түйүндүү көйгөйлөр боюнча жеке чыгармачылык жыйынтыктарды түзүүгө багытталгандыгы;
- өзүнүн иштерин аналог менен коюштуруу;
- билим берүү стандартын өздөштүрүү;
- индивидуалдык жана жамааттык чыгармачылык иштерди аткаруу;
- ишмердүүлүктү жана алынган жыйынтыктарды анализдөө;
- аткарылган ишти өздүк баалоо.

Жогоруда айтылгандарды утурлап, автор ар бир блоктун бөлүктөрүнөн, электрондук окуу куралдарынын варианттуулугу, алардын иш жараянында ж.б. талаптуулуктун толуктуулугун көрсөтөт.

Окуучу көргөзмөлүү элестүү ой жүгүртүүдөн көргөзмөлүү, кыймыл аракеттүү ой жүгүртүүгө, андан абстрактуу ой жүгүртүүгө өтөт. Предмет же кубулуш жөнүндөгү окуучунун түшүнүгүн пайда кылат. Бул түшүнүк предметтер менен кубулуштардын, окуучунун турмуштук тажрыйбасы менен жаңы кабыл алган билимдин ортосундагы байланыштын калыптануусу [3].

Окутуунун технологияларынын көптүгүнө карабастан: дидактикалык, компьютердик, көйгөйлүк, модулдук ж.б. – алдыңкы педагогикалык функцияларды ишке ашыруу окутуунун көз алдында калат. Учурдагы технологияларды окуу-тарбиялык жараянга жайылтууда окутуучу консультанттын, кеңешчинин, тарбиячынын функцияларын өздөштүрө берет. Бул алардан атайын психологиялык-педагогикалык даярдыктарды талап кылат, анткени билим берүүнүн профессионалдык ишмердүүлүгүндө атайын предметтик билимдер гана эмес, ошондой эле учурдагы педагогика жана психология, окутуунун жана тарбиялоонун технологияларын билүү ишке ашырылат. Бул базада педагогикалык инновацияларды ишке ашыруу жана кабыл алуу баалоого даярдыктар калыптанат [6].

Өткөн кылымдын 50-жылдарына чейин советтик педагогикада билим берүү практикалык ишмердүүлүк үчүн керек катары билимдин, билгичтиктин жана көндүмдүктүн көптүгү катары, ал эми 60-жылдары бул ишмердүүлүктүн жыйынтыгы жана жараяны катары каралган.

Билим берүү – бул окутуу системасы, социалдаштыруу жана өнүктүрүү, адамзаттын объективдүү тажрыйбасындагы элементтердин системасын өздөштүрүүгө багытталат, ал тандаган адистиктеги ишмердүүлүктө практикада аткарылышы жана коомдо индивиддин кандайдыр бир деңгээлде өнүгүшүнүн кабыл алынышында жемиштүү аткарылышы [7].

Дистанттык окутууда издөөчү машиналарды колдонуу эң жакшы жетишүү мүмкүнчүлүктөрүн ачат. Заманбап издөөчү машиналар өзүндө миллиарддаган документтерди жандандырат-бул абдан көптөгөн маалыматтык базаларга ээ, биздин астыбызга коюлган маселе аларды окутуу жараянында пайдалануу. Анда Google дүйнөдө алып баруучу издөөчү система, окуу адабияттарын табуу үчүн издөөчү утилит жөнүндө кабардады. Утилит атын Google Scholar өзү жаңы издөөчү платформаны көрсөтөт, колдонуучуларга ал ар кандай макалаларда, тезистерде, китептерде, техникалык отчеттордо жана документтерде окуу материалдары боюнча издөөнү ишке ашырууга шарт түзөт. Scholar платформасы окутуучу жана окуучулар, окуу адабияттар, басмалар, библиотекалар үчүн утилит баасы болуп эсептелет.

Google Print кагаз китептерин санариптик кылуу боюнча жаңы долбоорду ачты. Библиотекалык фонддун түйүнү катары Мичиган, Гарвард, Стэнфорд, Оксфорд университеттеринин жана Элдик Нью-Йорк библиотекаларынын китеп сактоочу жайынын курамын сканирлөөнү түзөт. Print. Google.com дареги боюнча кирүү көптөгөн сандагы коммерциялык ж.б. сайттардан обочолонуп өзүнүн бурчун таба алды.

Маалыматтык коом-билим берүү үчүн, Интернет-ресурстарга кайрылууда жаңы шарттарды түзүп окутууга чоң мүмкүнчүлүктөрдү ачып, алардын алдында жаңы көйгөйлүү маселелерди коюуда. Бул жерден эң негиздүүсү методикалык системаны түзүү, дидактикалык иштеп чыгуулар, андан ар бир окутуучуга учурдагы маалымат технологиялар-Интернетти пайдалануу менен өзүнүн ишмердүүлүгүн жаңыча түзүп чыгуу. Интернет технологиясы окутуучу предметтин анын профессионалдык ишмердүүлүгүнүн компоненттерин өзөртүүнү талап кылат, мында окутуучунун позициясы чечүүчү ролду аткарат. Учурдагы окутуучу азыркы маалымат технологияларын пайдалануу менен билим алуу жараянынын уюштуруучусу боло алат да, студенттин өздүк билим алуусун жана өздүк ишинин аткарылышына өбөлгө түзө алат.

Дидактиканын принциптери-билим берүүнүн жана тарбиянын максатына ылайык окутуунун мыйзам ченемдүүлүктөрүн пайдалануу усулун мүнөздөөчү дидактикалык категория. Илимдин негизине терең ээ болуу үчүн билимди бекем системалуу тартипте өздөштүрүү керек, улам кийинки илимий жобо мурдагылардын жалпыланган тыянагынан келип чыгып, мурдагы илимий түшүнүктү кийинкилери өнүктүрүп олтуруусу зарыл деп [6] белгиленген.

Дистанттык окутууну - окуу процессин уюштуруу катары аныктоого мүмкүн, себеби окутуучу студенттин негизинде өз алдынча окуусуна багытталган окуу программасын иштеп чыгат, окутуунун мындай шарты студенттин такыр эле окутуудан алыстыгы менен мүнөздөлөт, бирок ошол эле убакта студенттер менен окутуучулар өз ара диалогду телекоммуникация каражатынын жардамы аркылуу аткаруу мүмкүнчүлүгү бар. Дистанттык билим берүү, сапаттуу жогорку билим алуу мүмкүнчүлүгү жок болгон региондордун жашоочуларынын окуусуна шарт түзө алат [8].

Жыйынтыгында, жаңы инновациялык технологияларды пайдаланып билим берүүдө маалыматты камсыз кылуу, издөө жана электрондук окуу куралдарын өздөштүрүп көйгөйлөрдү чечүү шарттарын ачуу жолдору көрсөтүлгөн. Окутуучу-педагог менен окуучулардын жана студенттердин арасында дистанттык окутуу формасында адаттагы билим берүү технологиясына салыштырмалуу келип чыккан маселелерди өздөштүрүүдөгү көйгөйлөр алдыга коюлган.

Адабияттар

1. Абдылдаев О.Т., Абдылдаев Ч.О., Өмүрканов Т.А. Дистанттык билим берүүнүн педагогикалык негиздери. №1, 2011.С.269-271.
2. Абдылдаев О.Т., Бейшеналива У.У., Токтомамбетов К.И. Жаңы маалыматтык-коммуникациялык билим берүү чөйрөсүнүн шарттарында педагогдордун профессионалдык ишмердүүлүгүн өркүндөтүү боюнча даярдыктарын анализдөө. № 4, 2011.С.34-36.
3. Апыш Б., Бабаев Д., Жоробеков Т. Педагогика. 2002. С.188-195.
4. Бейшеналиева У.У., Абдылдаев О.Т. Дистанттык билим берүүдө мультимедиялык лекциялардын комплексин пайдалануунун мүмкүнчүлүгүн жана натыйжалуулугун көрсөтүү. Жур. соц. и гум.науки, № 3-4, 2010. С.194-196.
5. Полат Е.С. Курсы дистанционного обучения для преподавателей, студентов и школьников//Школа 2000 концепции, методики, эксперимент под ред. Ю.И.Дика М. Хуторского, М., ИОСОРАО. 1999.
6. Слостенин В.А., Исаев И.В., Мищенко А.И., Шиянов. Педагогика. М.: «Школа-Пресс», 1998. С.492-496.
7. Полат Е.С. Дистанционное обучение: Учебное пособие. - М.: Гуманит. изд. центр ЛАДОС, 1998.
8. Абдылдаев О.Т., Бабаева Н.М., Өмүрканов Т.А. Дистанттык (аралыктан) билим берүүнүн негизги өзгөчөлүктөрү жана артыкчылыктары. Жур. изв.вузов. № 5, 2010. С.268-270.

